TEM/Elinkeino- ja innovaatio-osasto Kutinlahti, Palko **MUISTIO**

18.10.2017

TEM:n asiantuntijalausunto Eduskunnan työ- ja elinkeinojaostolle 20.10.2017
HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018
Teema: Pl 32 / Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen

Tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen

Kysymykset:
1. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen vuoden 2018 talousarvioehdotuksessa; määrärahamuutokset ja uudet toimet sekä arvio näiden vaikutuksista
2. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kipupisteet ja kehittämishaasteet
3. Miten julkisella rahoituksella kyetään luomaan edellytyksiä elinkeinorakenteen uudistumiselle ja uusille kasvun kärjille; miten Suomi tässä kansainvälisesti
4. Kuinka paljon yritykset ovat kehittäneet viime vuosina vuosittain uusia tuotteita ja palveluita markkinoille; miten Suomi pärjää tässä kansainvälisesti?

1. Valtion rahoitus tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan vuoden 2018 talousarvioehdotuksessa

Taustaa t&k-menojen kehityksestä

Sekä julkisen että yksityisen sektorin rahoituksen vähenemisestä johtuen Suomen t&k-intensiteetti (t&k-menot/bkt) laski 2,8 prosenttiin vuonna 2016. Vuonna 2017 sen arvioidaan alenevan edelleen 2,6 prosenttiin, mikä olisi jo kahdeksas perättäinen laskevan intensiteetin vuosi (vrt. 3,8 % v. 2009). Vuoden 2017 jyrkkä lasku toteutuu, jos EK:n kesäkuussa 2017 julkaisema investointitiedustelun ennuste osoittautuu oikeaksi. Lähivuosina t&k-intensiteetti pysynee tämän vuoden tasolla. Tosin talouden kasvun siivittämänä elinkeinoelämä saattaa jälleen palata t&k-investointien kasvu-uralle.

Valtion t&k-rahoituksen bkt-osuus oli v. 2015 vielä yhdessä prosentissa, mutta se laskee 0,8 prosenttiin vuonna 2017. Vaikka valtion t&k-rahoitus kasvaa hieman vuonna 2018, säilyy intensiteetti suurin piirtein tämän vuoden tasolla BKT:n kasvaessa t&k:ta nopeammin.

Kuva 1. Suomen t&k-intensiteetti (%) ja valtion t&k-rahoituksen bkt-osuus (%) vuosina 2011-2019
Lähteet: Tilastokeskus, valtiovarainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, TEM:n omat laskelmat

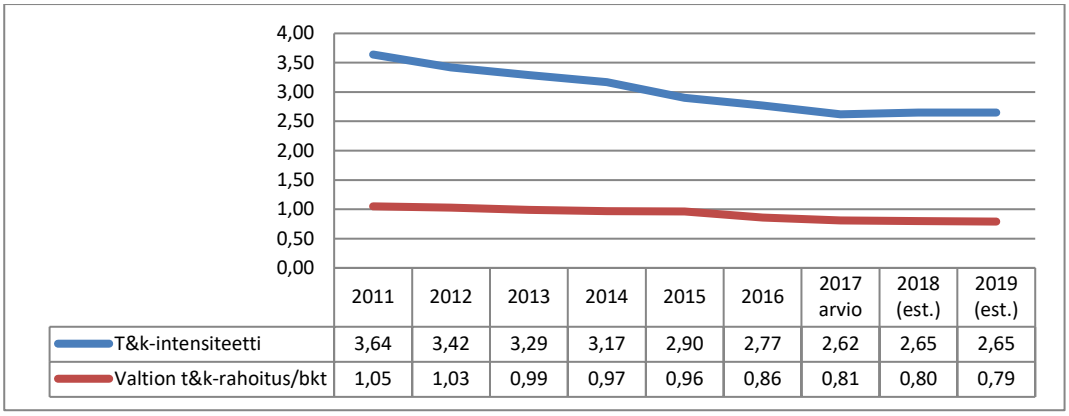

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 arvio	2018 (est.)	2019 (est.)
T&k-intensiteetti	3,64	3,42	3,29	3,17	2,90	2,77	2,62	2,65	2,65
Valtion t&k-rahoitus/bkt	1,05	1,03	0,99	0,97	0,96	0,86	0,81	0,80	0,79

Kuva 2. Valtion t&k-rahoitus vuosina 2000–2017, milj. euroa (käyvin hinnoin)
Lähde: Tilastokeskus

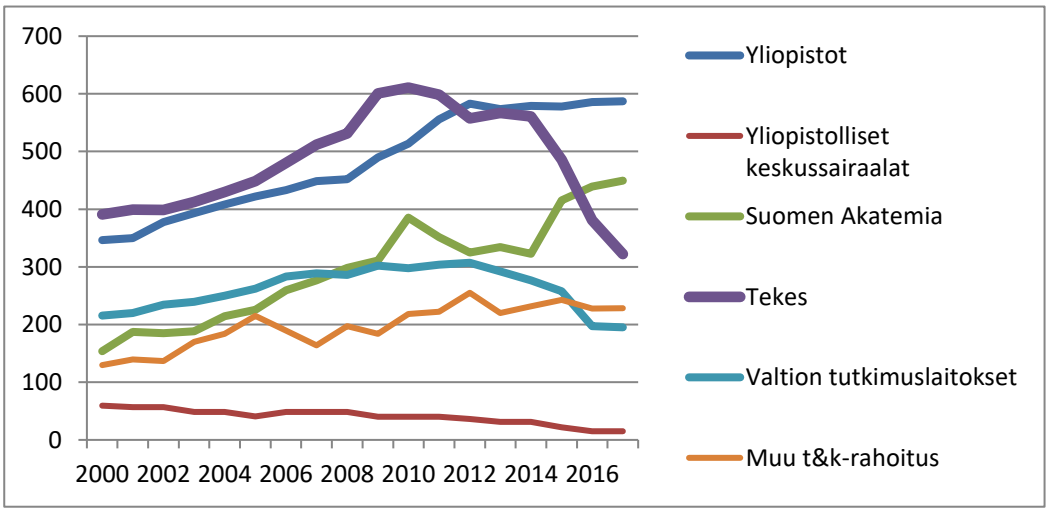

Tekesin t&k-rahoitus on vähentynyt 2011–2017 reaalisesti 51%. Samalla lainarahoituksen suhteellinen osuus on kasvanut. Tavoitteena on kohdentaa voimavaroja aiempaa vahvemmin kansainvälistymällä kasvua hakeviin yrityksiin, riskipitoisempiin hankkeisiin ja pääomarahoitukseen. Rahoituksen muutos lainapainotteisemmaksi ei tosin tue rohkeampaa riskinottoa, mutta sillä voi olla avustuksiin verrattuna enemmän lyhyen aikavälin myönteisiä vaikutuksia yrityksissä.

VTT:n rahoituksesta siirrettiin vuosina 2014–2017 portaittain kasvava osuus Suomen Akatemiassa toimivaan strategisen tutkimuksen neuvostoon. Vuonna 2017 siirrettävä osuus oli lähes 21 milj. euroa (23 % vähennys 2013 tasoon nähden).

PMI Sipilän hallitusohjelman muutokset:

- Tekesin avustusvaltuuksia leikattu 130 milj. euroa vuoden 2016 talousarviossa. Leikkaukset kohdistettu pääasiassa SHOK ja INKA-ohjelmiin sekä julkiseen tutkimukseen.

- Kärkihankelisäykset vuosille 2016– 2018:
    - Kilpailukyky ja työllisyys: kasvuhakuisten pk-yritysten cleantech-ratkaisujen vauhdittamiseen 23 milj. euroa
    - Osaaminen ja koulutus: tutkimustulosten kaupallistaminen 59 milj. euroa
    - Biotalous ja puhtaat ratkaisut: uudet tuotteet, palvelut ja liiketoimintamallit sekä uusien ratkaisujen demonstraatio ja pilotit 40 milj. euroa
- Kehysriihi kevät 2017 lisäykset JTS-kaudelle 2018 – 2021:
    - 7+7 milj. euroa vuosille 2018 ja 2019 innovatiivisten julkisten hankintojen edistämiseen (josta 3+3 milj. euroa esitetään siirrettäväksi TAE2018:ssa momentille Kasvuekosysteemien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittäminen)
    - 35+35 milj. euroa vuosille 2018 ja 2019 tutkimuksen ja yritysten yhteistyöhön, ekosysteemikehitykseen ja innovatiivisten hankintojen edistämiseen, innovaatioseteliin ja pk-yritysten kansainvälistymistä tukevaan TF-explorer-rahoitukseen (15+15 milj. euroa innovaatioseteliin ja TF-exploreriin, 20+20 milj. euroa kasvumoottoreiden käynnistyksen tukemiseen mm. innovatiivisten hankintojen kautta)

Muutokset vuoden 2018 talousarvioesityksessä:

- Vuodelle 2018 esitetään t&k-rahoitusta lähes 1,830 mrd. euroa. Tämä olisi toteutuessaan noin 30 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2017. Nimellisesti rahoitus kasvaa 1,7 %, joskin reaalisesti (ts. hintojen ja kustannusten nousu huomioon ottaen) t&k:n toimeliaisuus kasvaa vain noin 0,5 %.
- Suomen Akatemian rahoitus laskee lähes 6 milj. euroa (–1 %), yliopistojen rahoitus vähenee arviolta 9 milj. euroa (–2 %)
- Tekesin avustusvaltuuksiin esitetään 270,5 milj. euroa, missä on 30 milj. euroa lisäystä 2017 tasoon
- Hallitusohjelman mukaisesti Tekesin kärkihankerahoitukseen esitetään 49 milj. euroa (lisäystä vuoteen 2017 nähden 6 milj. euroa), josta tutkimustulosten kaupallistamiseen 25 milj. euroa sekä biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen vauhdittamiseen 24 milj. euroa.
- Kevään kehyspäätöksen mukaisesti audiovisuaalisen tuotannon tukemiseen tulee kohdentaa 9,5 milj. euroa avustusvaltuuksista vuosittain 2017– 2019, mutta tätä tarkoitusta varten Tekesin avustusvaltuuksia on lisätty vain 0,5 milj. euroa vuonna 2018 (siirto OKM:ltä). Käytännössä AV-kannustimen rahoitus vähentää t&k&i-toiminnan avustusvaltuuksia 9 milj. eurolla vuonna 2018.

Kuva 3. Tekesin rahoitusvaltuudet 2016 - 2021

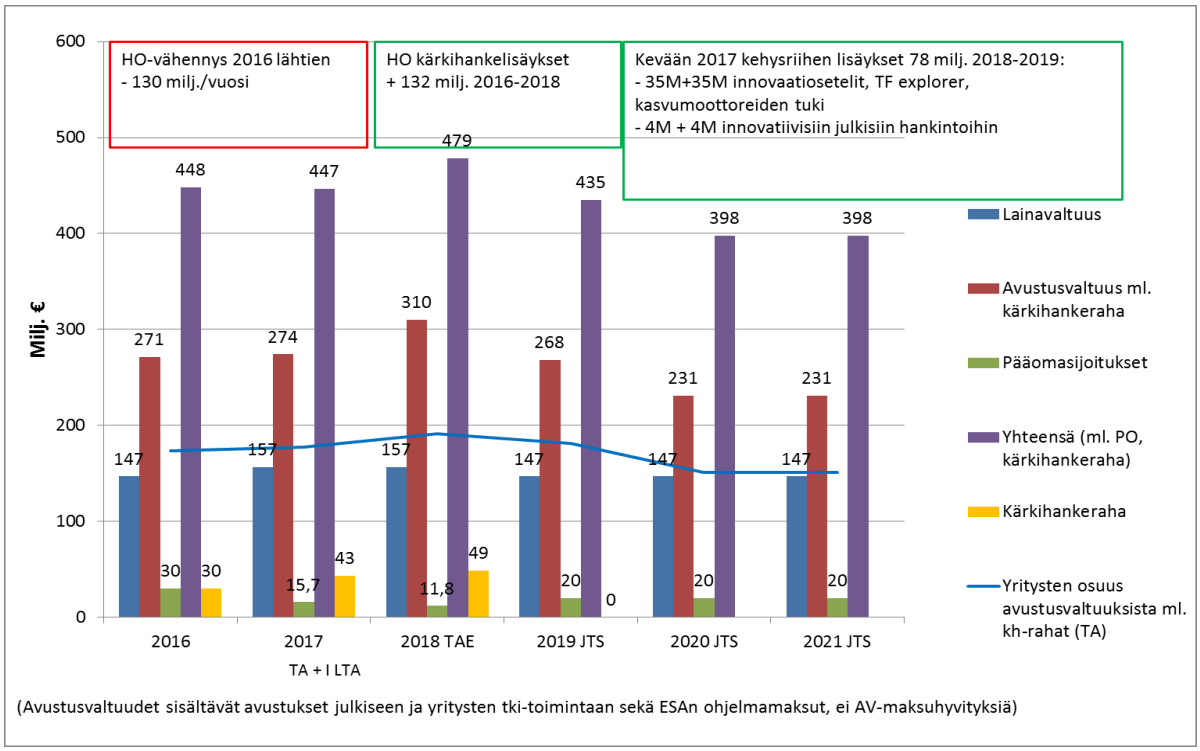

(Avustusvaltuudet sisältävät avustukset julkiseen ja yritysten tki-toimintaan sekä ESAn ohjelmamaksut, ei AV-maksuhyvityksiä)

T&k-rahoituksella pyritään vahvistamaan Suomen kilpailukyvyn edellytyksiä kannustamalla yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita kehittämään korkean arvonlisän tuotteita ja palveluita sekä uudistamaan yrityksiä ja monipuolistamaan Suomen elinkeinorakennetta.

Valtion t&k-rahoituksen, ml. tieteen rahoituksen, suuntaamisessa tulee entistä enemmän kiinnittää huomiota rahoituksen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen ja tutkimustulosten hyödyntämiseen erityisesti tilanteessa, jossa talouskasvun perustaksi tarvitaan elinkeinoelämän uudistumista ja uusia kasvun kärkiä.

Business Finlandin toimintamenot

Business Finland –lain valmistelussa tavoitteena on, että laki tulisi voimaan 1.1.2018. Tämän tavoitteen mukaisesti vuoden 2018 talousarvioesityksessä Tekesin toimintamenot ja Finpron valtionavustus on yhdistetty Business Finland -toimintamenoiksi.

PMI Sipilän hallitusohjelman muutokset:

- Tekesin toimintamenoihin HO-säästöt portaittain vuosien 2016-2020 aikana 2– 3,3 milj. euroa
- ELY-siirto: Hallituksen linjauksen 5.4.2016 mukaan Tekesille siirrettiin ELY -keskusten tehtävistä innovaatio- ja keksintötoimintaa ja liiketoiminnan kansainvälistymistä koskevat kehittämis- ja koordinaatiotehtävät sekä pieniä energiatukia koskevat tehtävät 1.1.2017 (93 htv, 7,6 milj. euroa)
- Finpron valtionavustukseen JTS-kaudelle 2018–2020 lisäykset:
    - 5,38 + 6,35 milj. euroa matkailun edistämiseen vuosina 2018–2019
    - 1+1 milj. euroa vientikeskusverkoston vahvistamiseen 2018–2019

Muutokset 2018 talousarvioesityksessä:

- BF yhdistyminen: Tekes toimintamenot + Finpron valtionapu + Enterprise Europe Network koordinoinnin rahoitus 0,5 milj. euroa (momentilta 32.01.40)
- JTS-riihen mukaiset lisäykset (matkailu 5,38 milj. euroa + vientikeskusverkosto 1 milj. euroa)

Kuva 4. Business Finlandin toimintamenot 2016 – 2021

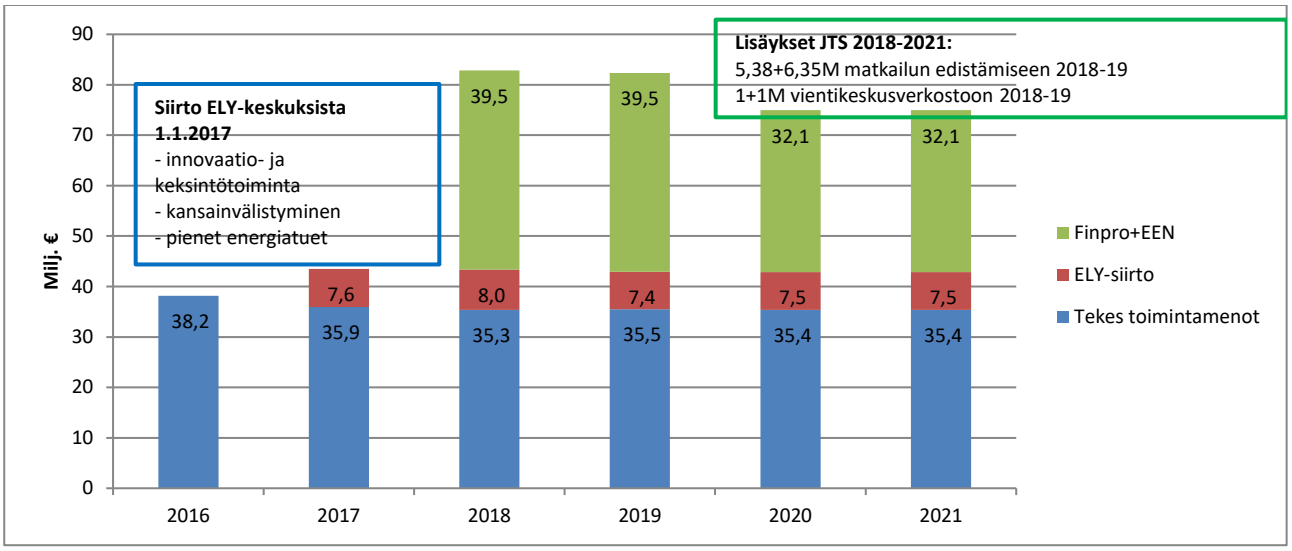

VTT:n rahoituksen kehitys

T&k&i -panostusten leikkaukset ovat kohdistuneet soveltavaan ja innovaatiohakuiseen tutkimukseen, mikä näkyy etenkin VTT:hen ja Tekesiin kohdentuneina leikkauksina. Kesällä 2017 julkaistu OECD:n tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän arvioinnin yksi keskeinen suositus koski VTT:n tutkimusrahoitusta. Arvioitsijat esittivät VTT:n rahoituksen palauttamista entiselle tasolle Suomen innovaatiojärjestelmän kilpailukyvyn vahvistamiseksi.

VTT:n tutkimustoiminnan kokonaisleikkaukset ovat yhteensä 69 milj. euroa (-44 %) vuositasolla vuodesta 2009 vuoteen 2016. Tämä vastaa noin 1000 menetettyä tutkimustyövuotta vuositasolla. Tällä ajanjaksolla VTT:n saama valtionavustus on laskenut vuositasolla -21 milj. euroa (-23 %), ja VTT:n saamat Tekes-myöntöpäätökset -48 milj. euroa (-75 %).

Kuva 6. VTT:n määrärahojen ja Tekesin rahoituksen kehitys 2019-2021

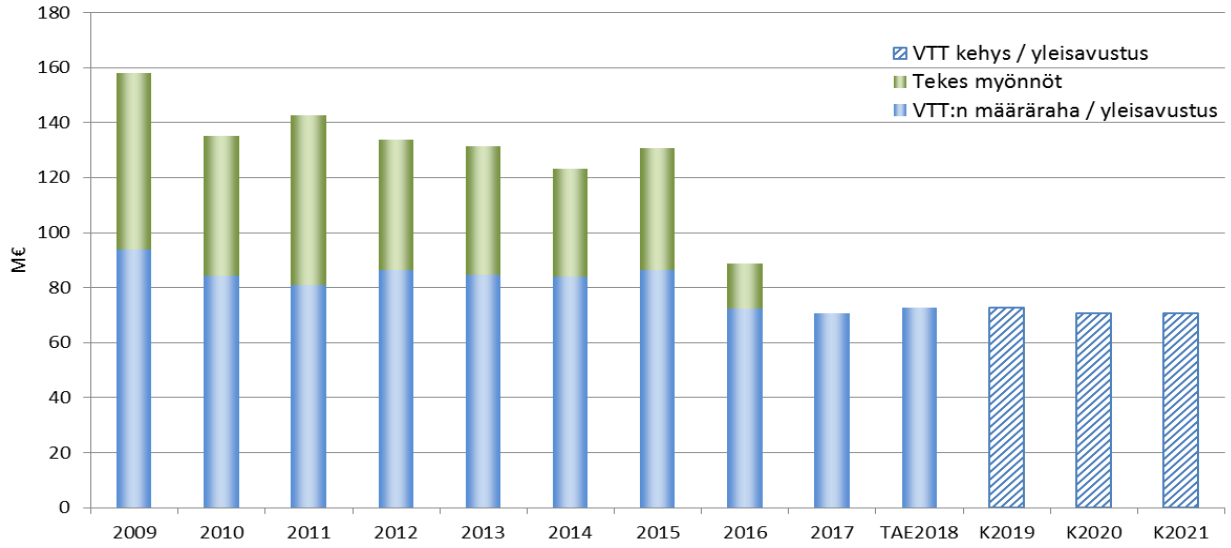

Valtionavustuksen osuus VTT:n kokonaisliikevaihdosta on noin 30 % ja 70 % rahoituksesta haetaan yksityiseltä sektorilta tai julkisista rahoituslähteistä kilpailun kautta. Valtionavun pieneneminen vaikuttaa heikentävästi VTT:n kykyyn osallistua mm. EU-rahoituksen kotiuttamiseen. VTT kasvattaa tulevaisuudessa liiketoimintaansa muilla osa-alueilla, mutta se ei riitä kattamaan suurien leikkausten seurauksia, aiheuttaen VTT:lle operatiivista liiketappiota arvioilta 22 milj. euroa vuosina 2017-2021.

Tutkimusreaktori FiR1:n käytöstäpoisto sekä Otakaari 3:n entistäminen aiheuttavat merkittäviä lisäkustannuksia ja huonontavat VTT:n tulosta vuonna 2017 -14,1 milj. euroa. Nämä kustannukset kasvattavat arvioidun liiketappion 36 milj. euroon vuosina 2017-2021.

Muutokset 2018 talousarvioesityksessä:

Budjettiriihessä sovittu 2 milj. euron lisäys VTT:n perusrahoituksen lisäämiseksi osaamispääoman vahvistamiseksi (mom. 32.20.49).

2. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kehittämishaasteet

Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän toimivuudesta teetettiin vuonna 2016-2017 OECD:n kansainvälinen arviointi, jonka tulokset julkaistiin kesäkuussa 2017. Arvioinnin mukaan Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän kilpailukyky on heikentynyt viime vuosien aikana ja sen keskeisimmät puutteet liittyvät systeemisten ja laajemmin yhteiskunnassa tunnistettujen haasteiden ratkaisemiseen innovaatioiden keinoin. Lisäksi Suomen suurimpia haasteita on tiedon tutkimustulosten ja uusien ideoiden muuntaminen innovaatioiksi maailmanmarkkinoille.

Tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa tunnistettuja kipukohtia ja kehittämishaasteita ovat muun muassa seuraavat:

Julkinen tutkimus- ja innovaatiotoiminta

- Kansallisen tutkimus- ja innovaatiovision puute
- Hallinnonalojen yhteistyö, siiloutuminen
- Uuden teknologian ja soveltavan tutkimuksen rahoituksen niukkuus
- Tutkimus- ja korkeakoulusektorin uudistusten keskeneräisyys, osaamisen tarjonnan ja työelämätarpeiden kohtaanto

Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö

- Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia tukevan toiminnan rahoitusvälineet
- Innovaatioiden kysyntään vaikuttamisen ja edelläkävijämarkkinoiden luomista tukevan välineistön ja osaamisen puute
- Suomalaisten (tutkimussektorin ja elinkeinoelämän) innovaatiotoimijoiden integroituminen maailmanlaajuisiin osaamisverkostoihin ja ulkomaisten TKI-investointien houkuttelu Suomeen.

Yritysten innovaatiotoiminta

- Yrityssektorin heikko tuottavuus ja panostukset radikaaleihin, läpimurtoinnovaatioihin
- Yritysten kyky hyödyntää digitalisaation, alustatalouden tai aineettomien oikeuksien (muotoilu, brändit, IPR, uudet liiketoimintamallit) kautta syntyviä liiketoimintamahdollisuuksia
- Yritysten kansainvälistyminen, markkinoillemenon rahoitus
- Pk-yritysten pieni osuus innovaatiotoiminnassa kilpailijamaihin verrattuna; pk-yritysten vähäiset panostukset tki-toimintaan

3. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan uudistukset

OECD-arvioinnin suositusten pohjalta on käynnistetty Suomen innovaatiojärjestelmän uudistaminen. Uudistustyöstä vastaa pääministerin johdolla toimiva tutkimus- ja innovaationeuvosto.

Tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) tutkimus- ja innovaatiotoiminnan visiossa ”Suomi on vetovoimaisin ja osaavin innovaatio- ja kokeiluympäristö”. Vision kolme sisältöaluetta ovat 1) *osaamispohjan vahvistaminen*, 2) *osaamisalustojen ja kasvuekosysteemien kehittäminen* sekä 3) *kansainvälisyys laadun ja vaikuttavuuden edellytyksenä*. Vision toteuttamiseksi tarvitaan uudenlaisia osaamisalustoja ja kehittämisympäristöjä, joilla vastataan globaaliin kilpailuun sekä yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Kuva 7. Tutkimus- ja innovaationeuvoston visio Suomen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittämiselle

Kasvun ja innovaatiotoiminnan kulmakiviä ovat korkeatasoinen koulutus ja tutkimus sekä tiivis yhteistyö yritysten ja tutkijoiden välillä. Tuottavien yksityisten innovaatioiden syntyminen edellyttää pitkäjänteistä ja kärsivällistä julkista investointitoimintaa tieteeseen, teknologiaan ja innovaatiotoimintaan. Julkiset investoinnit eivät syrjäytä yksityisiä panostuksia vaan lisäävät yritysten halukkuutta verkostoituneeseen innovaatiotoimintaan ja avaavat yrityksille uusia mahdollisuuksia ja markkinoita.

Osaamisperustan vahvistamisen rinnalla asiakasarvon kasvattaminen on yhä tärkeämpi yritysten menestymisen edellytys. Uusi arvonluonti, asiakaslähtöisyys, digitalisoituminen ja alustatalous avaavat uusia mahdollisuuksia. Tavoiteltavia ovat tuotteiden ja palveluiden paremmat ominaisuudet tai haluttu brändi, johon yhdistyy tuotteisiin tai palveluihin ja yleisemminkin myyjäyritystä kohtaan tunnettu luottamus, arvostus ja taattu asiakaskokemus. Liiketoimintalähtöisyyden edistäminen on tehtävä-alue, jolla voidaan osaltaan avata uusia markkinoita ja luoda kuluttajia ja kansalaisia hyödyttäviä ratkaisuja.

Uudistavassa innovaatiopolitiikassa valtio toimii innovaatioiden mahdollistajana ja suunnan näyttäjänä. Tässä roolissa sen tehtävänä on tunnistaa nousevia kasvun ajureita sekä uusia liiketoimintamahdollisuuksia, jotka liittyvät talouden, yhteiskunnan ja teollisuuden uudistumiseen. Valtio itse ei päätä voittavista ekosysteemeistä, mutta se voi tehdä strategisia valintoja ja ratkaisulähtöistä politiikkaa, jossa parhaat kyvykkyydet ja voimavarat suunnataan tehokkaasti ja kestävästi. Elinkeino- ja innovaatiotoimintaa tukevien yleisten toimintapuitteiden ja kokeiluympäristön luomisen lisäksi, valtio voi tehdä kohdennettuja toimenpiteitä, joilla se tukee perinteisten toimialojen uudistumista ja uusien kasvualojen ja –yritysten syntymistä.

Innovaatiotoiminnan uudistamisen keskeisiä toimenpiteitä ovat:

- ***Tunnistetaan kasvun mahdollisuudet, joissa yhteiskunnalliset haasteet, teknologiamurrokset, globaalit markkinat ja kansalliset vahvuudet kohtaavat***

Luodaan kokonaiskuva Suomen vahvuuksista ja kasvun mahdollisuuksista perustuen elinkeinoelämän näkemyksiin ja eri toimijoiden ennakointityöhön. Läpinäkyviin kriteereihin perustuva yhteinen kokonaiskuva palvelee strategisista valinnoista käytävää keskustelua ja ohjaa toimijoita kasvun ja osaamisen valinnoissa. Valintojen onnistumista arvioidaan jatkuvasti ja suuntaa tarkistetaan tarvittaessa. Tutkimus- ja innovaationeuvosto linjaa periaatteet strategisille valinnoille. TEM johtaa valmistelua kasvupolitiikkaan liittyen, OKM osaamisen kehittämiseen liittyen. Valmistelussa kuunnellaan tarkasti eri sidosryhmien näkemyksiä, jotta luotu kokonaiskuva on yhteinen ja legitiimi.

- ***Hallinnonalat ylittävästä yhteistyöstä arkipäivää toimenpiteiden yhdensuuntaisuuden ja systeemisyyden lisäämiseksi***
  Hallinnonalojen välistä yhteistyötä yhteisesti sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi tiivistetään luomalla alakohtaisia yhteistyörakenteita, kuten on jo tehty esim. terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan osalta. Tavoitteena on, että innovaatiota ja uudistumista edistetään läpikäyvästi kaikilla hallinnonaloilla ja –tasoilla (whole-of-government approach). Tutkimus- ja innovaationeuvosto on käynnistänyt hankkeen, jonka tehtävänä on luoda poikkihallinnollinen menettelytapa yhteisille strategisille valinnoille.

- ***Ekosysteemien kasvua tuetaan PPP-kumppanuuksilla***
  Ekosysteemien vahvistumista tuetaan aloilla, joilla on tunnistettu erityisiä kasvun mahdollisuuksia. Keskeisenä keinona on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien tukeminen. Tekesin Kasvumoottoreilla tuetaan kumppanuuksia yritysten kanssa, Suomen Akatemian Lippulaivoilla tutkimuskentän kanssa. Näiden rinnalla TEM:n toimenpiteillä rakennetaan pohjaa laaja-alaisille kumppanuuksille, joissa myös kaupungeilla ja maakunnilla on keskeinen rooli. Ekosysteemien kehittyminen vaatii tuekseen kasvua tukevat rahoitusmarkkinat sekä useita erilaisia rahoitusvälineitä, erilaisilla riskinjakomekanismeilla. Tekesille myönnettiin hallituksen puolivälitarkistuksessa vuosille 2018-2019 yhteensä 20+20 milj. euroa kasvumoottoreiden käynnistyksen tukemiseen mm. innovatiivisten hankintojen kautta milj. euroa ekosysteemien kehittämiseen. Sekä Suomen Akatemialle että Tekesille osoitetaan 60 milj. euron palautuva pääomarahoitus Kasvumoottorien ja Lippulaivainstituuttien rahoitukseen.

- ***Uusien ratkaisujen kysyntää vahvistetaan kestävillä ja innovatiivisilla hankinnoilla ja edelläkävijämarkkinoita luovalla sääntelyllä***
  Julkisten hankintojen innovaatiopotentiaalin paremmaksi hyödyntämiseksi kehitetään hankintatoimen strategista johtamista, parempaa hankintaosaamista ja kannusteita ottaa käyttöön innovaatioita julkisella sektorilla. Uusien ratkaisujen toimivuuden osoittaminen ja käyttöönotto julkisella sektorilla kannustaa yrityksiäkin innovointiin, kehittää markkinaa ja vauhdittaa markkinoiden uudistumista. Parannetaan myös kykyä yhdistää pitkän aikavälin politiikkatavoitteet julkisiin hankintoihin sekä teknologia- ja markkinakehitykseen. Näiden tavoitteiden tueksi perustetaan kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus TEM:n johdolla, laajassa yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa. Osaamiskeskus luo ja levittää uusia toimintamalleja, edistää hankintojen strategista johtamista, kasvattaa hankintojen laatua, määrää, vaikuttavuutta ja tuottavuutta, tukee yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamista, kokoaa yhteen hajallaan olevaa osaamista ja jatkojalostaa sitä, sekä kannustaa kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden mittaamiseen ja seurannan kehittämiseen. TEM edistää myös vaikuttavuusinvestointi-markkinan kehittymistä Suomessa yhteistyössä VNK:n ja Sitran kanssa. Innovatiivisten julkisten hankintojen edistämiseen myönnettiin yhteensä 7+7 milj. euroa (2018-2019).

- ***Tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja elinkeinoelämän relevanssia vahvistetaan.*** TEM ja OKM tiivistävät vuoropuhelua liittyen tutkimuksen ja osaamisen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Tutkimuksen elinkeinoelämä-relevanssin lisäämiseksi vahvistetaan Tekesin ja Suomen Akatemian yhteistyötä Kasvumoottorien ja Lippulaivojen toteutuksessa. Tutkimuksen elinkeinoelämän

vaikuttavuutta tuetaan Tekesille myönnetyllä kärkihankerahoituksella, yhteensä 49 milj. euroa vuodelle 2018.

- ***Asiakasarvon luominen kilpailukyvyn perustana.*** Kyvystä luoda asiakkaalle lisäarvoa on tullut entistä määräävämpi tekijä liiketoiminnan menestykselle. Arvonmuodostus perustuu tulevaisuudessa nykyistä suoremmin ihmisten toimintaan ja vuorovaikutukseen ja entistä vähemmän tavaroiden tuotantoon ja kulutukseen. Uusien asiakastarpeiden ja mahdollisuuksien ymmärtäminen edellyttää yrityksiltä laajempaa monialaisuutta ja erilaisten osaamisien yhdistämistä. Kehittämistoimet kohdistuvat erityisesti muotoilun brändien ja liiketoimintainnovaatioiden panostuksiin sekä osaamisen vahvistamiseen datan ja tekoälyn hyödyntämiseksi tuote- ja palvelukehityksessä.

- ***Tuetaan yritysten kytkeytymistä globaaleihin arvoverkostoihin.*** Business Finland ja VTT tukevat elinkeinoelämän uudistumista ja kansainvälisen liiketoiminnan kasvattamista aktivoimalla yrityksiä innovaatiotoimintaan ja hyödyntämään monipuolisesti eri osaamisia, verkostoja, rahoitusta sekä tietoa ja ymmärrystä globaaleista markkinoista.

- ***Yritysten kansainvälistä liiketoimintaosaamista vahvistetaan.*** Toimenpiteiden suuntaamiseksi TEM kartoittaa kasvuhakuisten yritysten osaamisvajeet. Yrityksiä kannustetaan yksityisten koulutuspalvelujen käyttämiseen ja tämä huomioidaan BF:n palvelujen kehittämisessä. Yritysten tarvitsemien kansainvälisten osaajien saamiseksi toteutetaan Talent Boost –toimenpideohjelmaa TEM:n johdolla, yhteistyössä keskeisten ministeriöiden kanssa. TF explorer rahoitusta ja innovaatioseteleihin yhteensä 15+15 milj. euroa.

4. Uusia tuotteita ja palveluja kehittävien yritysten osuus

Vaikka suomalaisten yritysten panostukset t&k-toimintaan (BERD) ovat edelleen kansainvälisesti vertaillen suhteellisen korkeita, Suomessa huomattavasti pienempi osa yrityksistä tuo uusia tuotteita markkinoille kuin esim. Belgiassa, Tanskassa, Saksassa ja Sveitsissä (Eurostat Community Innovation Survey 2014). Erityisesti pk-yritysten osuus uusia tuotteita lanseeranneista yrityksistä on huomattavasti alhaisempi kuin muissa eurooppalaisissa innovaatiotoiminnan edelläkävijämaissa (ks. kuva 8). Pk-yritysten osuus t&k-toiminnan menoista on myös merkittävästi OECD-maiden keskiarvoa alempi (21,8% vuonna 2013, OECD-maiden keskiarvo 35%) (lähde OECD Reviews of Innovation Policy: Finland 2017).

Uusia palveluita markkinoille tuo sen sijaan Suomessa toimivista yrityksistä suurempi osa kuin useimmissa muissa Euroopan maissa (ks. kuva 9 alla). Myös pk-yritykset pärjäävät tässä vertailussa hyvin (kuva 9).

Tuoreimman Pk-barometrin (2/2017) mukaan uusia tuotteita tai palveluita lanseerasi 36 % kaikista yrityksistä. Teollisuudessa ja kaupan alalla kyselyyn vastanneista pk-yrityksistä 47 % olivat tuoneet markkinoille uusia tuotteita tai palveluita, kun taas rakentamisen alalla vain 17 % ja palvelualoilla 36 % pk-yrityksistä. Kaikista pk-yrityksistä noin neljännes panosti myös uusien teknologioiden käyttöönottoon. (Huom. Pk-barometrin kyselyyn vastanneista yrityksistä 80 % oli alle 10 henkilön yrityksiä, joten tulokset eivät ole vertailukelpoisia Eurostatin CIS-kyselyn kanssa, joka kohdistuu yli 10 henkilön yrityksiin.)

Kuva 8: Uusia tuotteita vuosina 2012 – 2014 kehittäneiden yritysten osuus kokoluokittain.
Lähde: Eurostat Community Innovation Survey 2014 http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

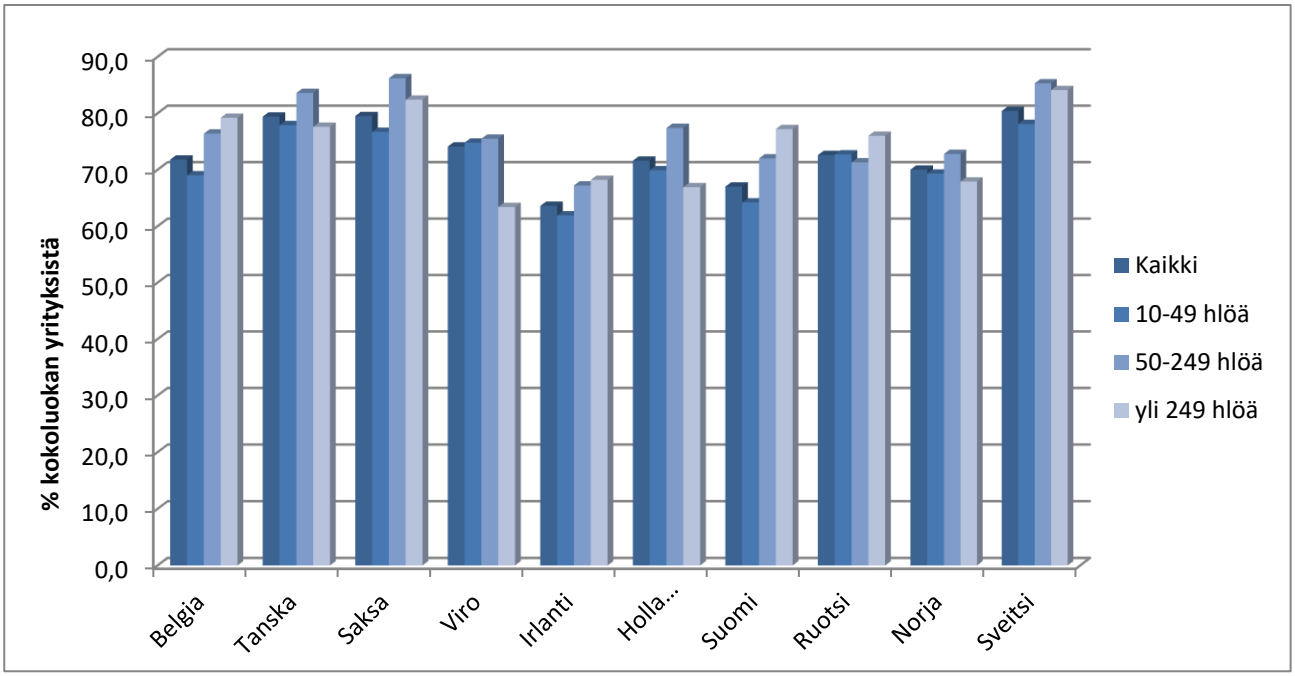

Kuva 9: Uusia palveluita vuosina 2012 – 2014 kehittäneiden yritysten osuus kokoluokittain.

Lähde: Eurostat Community Innovation Survey 2014 http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

